

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ШКІЛ

Сталість розвитку визначає освіту для сталого розвитку (*Education for Sustainable Development, ESD*) як здатність сучасного суспільства задовольняти свої потреби, не погіршуючи можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. ESD входить у фокус багатьох країн, включаючи європейські, як важливий аспект навчання. У Європейському Союзі (ЄС) шкільні програми для сталого розвитку зазвичай враховують цілі й принципи сталого розвитку, такі як соціальна справедливість, економічна ефективність і екологічна стійкість.

Навчальні програми в школах ЄС можуть включати наступні напрями:

Екологічна освіта:

- Вивчення принципів екології та природничих наук.
- Розуміння впливу людської діяльності на навколишнє середовище.
- Заохочення учнів до дій для збереження природи та раціонального використання ресурсів.

Соціальна відповідальність:

- Вивчення питань соціальної справедливості та рівності.
- Підкреслення важливості етичної поведінки та взаємоповаги.
- Залучення до громадської діяльності та волонтерської роботи.

Економічна грамотність:

- Розуміння основних економічних принципів та їх вплив на суспільство.
- Підкреслення економічної відповідальності та раціонального використання ресурсів.

Глобальне громадянство:

- Вивчення світових проблем і викликів, таких як бідність, голод, зміна клімату.
- Розвиток учнівського розуміння глобальних взаємозв'язків та взаємозалежності.

Міжкультурна взаємодія:

- Розуміння та повага до різноманітності культур і мов.
- Розвиток міжкультурної комунікації та співпраці.

ЄС може також впроваджувати конкретні програми та ініціативи для підтримки сталого розвитку в освіті. Важливим аспектом є також впровадження інтерактивних методів навчання, що дозволяють учням відчувати власну відповідальність за стан світу та стимулюють їх до активної участі в розв'язанні глобальних проблем.

Є кілька ініціатив та програм, спрямованих на інтеграцію аспектів сталого розвитку у навчальні програми шкіл Європи. Однією з ключових ініціатив у цьому напрямі є програма «Освіта для сталого розвитку в Європі: намічаємо шляхи розвитку» (*Education for Sustainable Development in Europe: Mapping the Way Forward*), яку впроваджує ЮНЕСКО. Ця програма сприяє обміну досвідом та найкращими практиками між країнами Європи щодо впровадження елементів сталого розвитку у навчальні програми. Також важливою є Європейська мережа шкіл для сталого розвитку (*European Network of Schools for Sustainable Development*), яка об'єднує освітні установи, щоб спільно розвивати та впроваджувати ініціативи з ESD. Крім того, багато країн Європи впроваджують національні стратегії з ESD, що передбачають інтеграцію цього принципу у всі аспекти навчання, включаючи навчальні плани та програми. Ці ініціативи та програми свідчать про зростаючий інтерес до впровадження ESD в системи шкільної освіти європейських країн.

Шкільне навчання для сталого розвитку спрямоване на формування учнівської свідомості та навичок, які допоможуть їм розуміти, цінувати і сприяти сталому розвитку у

різних аспектах життя. Основні елементи такого навчання включають наступні принципи (European Commission, 2022b):

– *інтеграція сталого розвитку у навчальні програми*: введення тем та понять сталого розвитку в різні предмети; створення інтегрованих проектів та завдань, що сприяють розвитку комплексного розуміння сталого розвитку;

– *активне навчання*: використання методів, які стимулюють активну участь учнів, таких як дискусії, проекти, групові роботи; розвиток критичного мислення та аналітичних навичок;

– *практичні дослідження*: організація польових робіт, лабораторних досліджень та проектів, спрямованих на вивчення проблем сталого розвитку; залучення учнів до вивчення та моніторингу місцевого середовища;

– *глобальна перспектива*: використання вивчення глобальних проблем та взаємозв'язків між країнами; здійснення віртуального спілкування та обміну ідеями з учнями з інших країн;

– *розвиток критичного ставлення до споживацької культури*: вивчення впливу споживацьких звичок на навколишнє середовище та суспільство; розвиток альтернативних підходів до споживання та виробництва;

– *розвиток практичних навичок*: навчання практичним навичкам, таким як вирощування рослин, використання відновлюваних ресурсів, сортування відходів тощо; залучення учнів до участі в громадських ініціативах та проектах.

– *розвиток соціальних навичок*: формування вмінь співпраці, комунікації та роботи в групі; виховання почуття відповідальності та активного громадянства.

Ці принципи допомагають створити навчальне середовище, яке сприяє усвідомленню сталого розвитку і розвитку відповідального громадянина.

Держави-члени ЄС підкреслюють своє прагнення зробити викладання та навчання для сталого розвитку пріоритетом в освіті. 16 червня 2022 р. Рада ЄС ухвалила Рекомендацію щодо навчання для зеленого переходу та сталого розвитку (*Recommendation on learning for the green transition and sustainable development*) (European Commission, 2022a). Рекомендація є ключовою політичною заявою, що підкреслює вирішальну роль освіти та навчання у досягненні цілей Європейського зеленого курсу. Освіта і навчання повинні відповідати викликам і реаліям 21 ст., задовольняти потреби учнів і допомагати їм справлятися з почуттям стресу і тривоги, які вони відчувають перед обличчям планетарної кризи. Щоб забезпечити учнів компетентностями, необхідними для формування більш стійкої економіки і суспільства, навчання має бути трансформаційним і міждисциплінарним. Європейська Комісія підтримуватиме впровадження Рекомендації шляхом взаємного навчання та обміну досвідом з питань сталого розвитку в освіті, в тому числі через спеціальну робочу групу ЄС з цієї теми.

Європейською Комісією розробляються ресурси для освітян і політиків, включаючи онлайн-курс для освітян про загальношкільні заходи зі сталого розвитку, який було запущено у вересня 2022 р. на новій Європейській платформі шкільної освіти (*European School Education Platform*).

Фінансова підтримка надається через програми Erasmus+, Horizon Europe та інші фінансові програми ЄС. Для реалізації заходів, викладених у Рекомендації, держави-члени можуть також спиратися на нову Європейську рамку компетентностей зі сталого розвитку (*GreenComp*), яка визначає навички, що їх повинні розвивати всі учні, пов'язані з навколишнім середовищем та сталим розвитком.

План дій, прийнятий у вересні 2015 р. на саміті Організації Об'єднаних Націй з прийняттям нової програми сталого розвитку (*Agenda 2030*) проголошує використання в школах інструментів ІКТ для розвитку навичок сталого розвитку, міжкультурності та глобального громадянства. Для вчителів розроблено спеціальний курс, який допоможе: визначити основні особливості Порядку денного 2030 та його цілі; дослідити цифрові інструменти для створення матеріалів (слайди, скріншоти, інфографіка тощо), інтерактивних

вправ (вікторини, опитування), а також для збору та обміну ідеями (цифрові дошки оголошень, асинхронні бесіди); використовуйте вибрані інструменти ІКТ для створення інтерактивних вправ, щоб зробити урок більш інтерактивним під час викладання Agenda 2030; впроваджувати окремі глобальні цілі на своїх уроках, використовуючи обрані інструменти ІКТ; цифрове посилення співпраці між учнями та підвищення обізнаності про цілі Agenda 2030; адаптувати готові уроки або матеріали, присвячені Глобальним цілям, до своїх уроків за допомогою обраних інструментів; розробити навчальний блок про глобальні цілі Agenda 2030, працюючи в групах і використовуючи обрані інструменти ІКТ (European Commission, 2023).

ESD дає учням різного віку знання, навички, цінності та активність для вирішення взаємопов'язаних глобальних проблем, включаючи зміну клімату, втрату біорізноманіття, нераціональне використання ресурсів та нерівність. Вона дає можливість учням різного віку приймати поінформовані рішення та здійснювати індивідуальні й колективні дії, спрямовані на зміну суспільства та турботу про планету. ESD – це не просто процес навчання впродовж усього життя, а невід'ємна частина якісної освіти. Вона посилює когнітивні, соціально-емоційні та поведінкові аспекти навчання і охоплює зміст і результати навчання, педагогіку та саме навчальне середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Commission (2023). Agenda 2030: ICT Tools for Sustainable Development. <https://school-education.ec.europa.eu/en/professional-development/courses/agenda-2030-ict-tools-sustainable-development-0>
2. European Commission (2022a). Council Recommendation on learning for the green transition and sustainable development. <https://www.europeansources.info/record/proposal-for-a-council-recommendation-on-learning-for-environmental-sustainability/>
3. European Commission (2022b). Learning for the green transition and sustainable development. <https://education.ec.europa.eu/news/learning-for-the-green-transition-and-sustainable-development>

Зенякін О. С.

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ CLIL

Згуртування світової спільноти на засадах транспарентності та глобалізаційної доступності й відкритості інформації значно посилила можливості взаємодії фахівців у різних сферах суспільного життя. Тим не менш, ефективна ретрансляція певної ідеї на теренах близького та дальнього зарубіжжя стала можливою здебільше завдяки двом факторам, які, на наш погляд, і зумовлюють дуальну характеристику модерного глобалізованого соціуму: домінація інформаційно-комунікаційних технологій та монолінгвальна традиція передачі знань. Якщо сучасним технологіям і методиці забезпечення мовної обізнаності молодих людей присвячено багато робіт фахівців, то в педагогічній царині відчувається певна нестача нових наукових розвідок у галузі формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти на основі використання інноваційних дидактичних підходів.

Представлена робота присвячена питанню формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти на засадах реалізації дидактичної системи CLIL. Актуальність цієї праці підтверджується монолінгвальним характером сфери обміну